

نمونه سؤالات امتحانی نیمسال اول

علوم و فنون ادبی [رشته ادبیات و علوم انسانی]

از درس اتا انتهای درس ۶

الف) تاریخ ادبیات (۲)

- ۱- هریک از ویژگی‌های شعری زیر مربوط به کدام شاعر دوره سبک عراقی است؟ (۰/۵)
- الف) از غزل بردازان برجسته این دوره است. غزل‌های او بر حافظ نیز اثر داشته است و مثنوی‌هایی به پیروی از نظامی سروده است.
ب) از شاعران قرن نهم است که در تصوف و طریقت مقامی بلند داشته و سرسلسله گروهی از صوفیان بوده است.
- ۲- جاهای خالی را با عبارت مناسب پر کنید. (۰/۵)
- الف) با حمله ویرانگر مغول و بعد از آن هجوم وحشیانه تیمور، دوستداران فرهنگ و اخلاق که اغلب منزوی شده بودند، به پناه بردند تا به آرامش برسند.
ب) ابن‌یمین شاعر عصر سربداران و مردی دهقان‌پیشه بود که قدرت شاعری خود را در نشان داده است.
- ۳- همه گزیننه‌ها به جز گزیننه از موضوعات کتاب «المعجم فی معاییر اشعار العجم» است. (۰/۲۵)
- الف) عروض و قافیه ب) تاریخ ادب ج) علم بدیع د) نقد شعر
- ۴- نام آثار را در ستون اول به پدیدآورندگان آثار در ستون دوم وصل کنید. (در ستون دوم یک مورد اضافی است). (۰/۷۵)

ستون اول	ستون دوم
<ul style="list-style-type: none"> ۱) مرصاد العباد من المبدأ الی المعاد ۲) جمشید و خورشید ۳) نفحات الانس 	<ul style="list-style-type: none"> الف) سلمان ساوجی ب) نجم‌الدین رازی ج) نظامی د) جامی

ب) سبک‌شناسی (۲)

- ۵- عبارت‌های زیر که در مورد سبک عراقی هستند، مربوط به چه سطحی هستند؟ (زبانی، فکری یا ادبی) (۰/۵)
- الف) شعر این دوره از دربار خارج شد، قصیده از رونق افتاد و غزل عاشقانه و عارفانه رواج یافت.
ب) لغات فارسی اصیل کم شده و لغات عربی جای آن را گرفته است.
- ۶- درست یا نادرست بودن جمله‌های زیر را مشخص کنید. (۰/۷۵)
- الف) باور به اختیار و اراده، ستایش خرد و شادی‌گرایی از جمله ویژگی‌های فکری سبک عراقی است.
ب) ملا حسین واعظ کاشفی کلیده و دمنه را به انشای دوره خود برگرداند و آن را «انوار سهیلی» نامید.
ج) در دوره سبک عراقی، ضعف و سستی در ساخت دستوری جملات نثر پدید آمد.
- ۷- کدام گزیننه از ویژگی‌های فکری شعر در سبک عراقی نیست؟ (۰/۲۵)
- الف) فراق ب) پرهیز از زهد ربایی ج) واقع‌گرایی د) عشق آسمانی
- ۸- دو مورد از دلایل ضعف و انحطاط فکری نثر سبک عراقی را بیان کنید. (۰/۵)

ج) موسیقی شعر (۶)

- ۹- «پایه‌های آوایی» هر دو مصراع بیت زیر را مشخص کنید. (۱)
- فلک را سقف بشکافیم و طرحی نو دراندازیم بیا تا گل برافشانیم و می در ساغر اندازیم

- ۱۰- با توجه به جمله‌های زیر، مورد درست را از داخل پرانتز انتخاب کنید. (۰/۵)
 الف) عبارت «کبوتر» از نظر عروضی با واژه (نمی‌دانم / کجایی) هم وزن است.
 ب) نشانه‌های هجایی (- - ل -) وزن واژه (فاعلاتن / مستفعلن) را نشان می‌دهد.
- ۱۱- وزن کدام بیت از وزن واژه «فاعلاتن» ساخته شده است؟ وزن کامل آن را بنویسید. (۰/۵)
 الف) ز یزدان دان نه از ارکان که کوتاه‌دیدگی باشد
 ب) ما به غم خو کرده‌ایم ای دوست ما را غم فرست
 تحفه‌ای کز غم فرستی نزد ما هر دم فرست
 که خطی کز خرد خیزد تو آن را از بنان بینی
- ۱۲- پایه‌های آوایی دوم و هفتم بیت زیر را مشخص کنید. (۰/۵)
 خدایا تو دانی که بر ما چه آمد
 خدایا تو دانی که ما را چه می‌شد
- ۱۳- بیت زیر را متناسب با پایه‌های آوایی تفکیک کنید، تقطیع هجایی کنید و وزن آن را مشخص کنید. (۱/۵)
 تا نگریدی بی‌خبر از جسم و جان
 کی خبر یابی ز جانان یک زمان
- ۱۴- وزن واژه معادل هریک از عبارات زیر را بنویسید. (۱)
 الف) دریادلان
 ب) جان سپاری
 ج) زیرگذر
 د) نمی‌گویم
- ۱۵- فقط وزن دو بیت زیر را تعیین کنید. (۱)
 الف) خوشا از نی خوشا از سر سرودن
 ب) روزگار است این که که عزت دهد که خوار دارد
 خوشانی نام‌های دیگر سرودن
 چرخ بازیگر ازین بازیچه‌ها بسیار دارد
- د) زیبایی‌شناسی (۶)**
- ۱۶- اضافه تشبیهی را در بیت زیر به تشبیه گسترده تبدیل کنید. (۰/۵)
 نگارش دهد گل‌بن جویبار
 در آیینی آب رخسارها
- ۱۷- در بیت زیر «پایه‌های تشبیه» و «نوع تشبیه» را مشخص کنید. (۰/۷۵)
 صدا چون بوی گل در جنبش آب
 به آرامی به هر سو پخش می‌گشت
- ۱۸- کدام واژه در بیت زیر مجاز دارد؟ چه قرینه‌ای ذهن را به سوی معنای غیرحقیقی سوق می‌دهد؟ (۰/۵)
 دل عالمی بسوزی چو عذار برفروزی
 تو از این چه سود داری که نمی‌کنی مدارا
- ۱۹- با توجه به ابیات زیر، به سؤال‌ها پاسخ دهید. (۱)
 ۱) سپید شد چو درخت شکوفه‌دار سرم
 ۲) دست فلک ز کارم وقتی گره گشاید
 وز این درخت همین میوه غم است برم
 کز یکدگر گشایی زلف گره‌گشا را
- الف) یک تشبیه بلیغ اضافی و یک مجاز به علاقه مشابهت در بیت ۱ بیابید.
 ب) واژه مجاز و قرینه مجاز را در بیت ۲ مشخص کنید.
- ۲۰- دو مورد از مشابه‌های بیت زیر را نام ببرید. (۰/۵)
 زمین چو سینه سهراب زیر جوشن برگ
 فرونشسته در آن ناوک صنوبر و غان
- ۲۱- کدام واژه در بیت زیر مجاز دارد؟ معنای حقیقی و مجازی آن را بنویسید و بیان کنید چه رابطه‌ای میان آنها وجود دارد؟ (۰/۷۵)
 سر آن ندارد امشب که برآید آفتابی
 چه خیال‌ها گذر کرد و گذر نکرد خوابی
- ۲۲- با توجه به منظومه‌های زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید. (۰/۷۵)
 ۱) پشت هیچستان / چتر خواهش باز است / تا نسیم عطشی در بن برگی بدود / زنگ باران به صدا می‌آید
 ۲) فردا که آن شهر خاموش / در حلقه شهرندان / از خواب دوشینه برخاست ...
 الف) یک مورد تشبیه در منظومه ۱ پیدا کنید.
 ب) یک مجاز در منظومه ۲ پیدا کنید و معنای مجازی آن را بیان کنید.
- ۲۳- در هریک از بیت‌های ستون اول، کدام آرایه ادبی ستون دوم به کار رفته است؟ (در ستون دوم یک مورد اضافه است). (۰/۷۵)

ستون دوم

- الف) تشبیه فشرده اضافی
- ب) تشبیه گسترده
- ج) مجاز به علاقه مشابهت
- د) تشبیه فشرده اسنادی

ستون اول

- ۱) پیش کمان ابرویش لایه همی کنم ولی / گوش کشیده است از آن گوش به من نمی‌کند
- ۲) از من غمزده دل می‌طلبد غمزه دوست / دوستان دلبر ما نرگس گویا دارد
- ۳) مانند پنبه‌دانه که در پنبه تعبیه است / اجرام کوه‌هاست نهان در میان برف

۲۴- در همه گزینیه‌ها به جز گزینه «ادات تشبیه» وجود دارد. (۰/۵)

- الف) هرگز کسی ندید بدین‌سان نشان برف
 ب) مـرا در دل درخت مهربـانی
 ج) بـرای قـد کشـیدن در هوا یـست
 د) چشمه خورشید تویی سایه‌گه بید منم
- گویی که لقمه‌ای است زمین در دهان برف
 به چه ماند؟ به سرو بوستانی
 دلم مثل صنوبرها صبور است
 چون که زدی بر سر من پست و گدازنده شدم

ها) نقد و تحلیل نظم و نثر (۴)

۲۵- با توجه به شعر زیر از «حافظ» به سؤالات پاسخ دهید. (۰/۷۵)

- کی شعر تر انگیزد خاطر که حزین باشد
 از لعل تو گر یابم انگشتری زنه‌ار
 غمناک نباید بود از طعن حسود ای دل
 هر کاو نکند فهمی زین کـلک خیال‌انگیز
- الف) کلمات مشخص شده در ابیات، چه آرایه‌ای دارند؟
 ب) دو مورد از ویژگی‌های زبانی شعر بالا را بنویسید.

۲۶- یک مورد از ویژگی‌های فکری ابیات زیر را بنویسید؛ سپس تشبیه‌های موجود را بیابید. (سه مورد) (۱/۲۵)

- ز دو دیده خون فشانم ز غمت شب جدایی
 در گلستان چشمم ز چه رو همیشه باز است؟
 چه کنم که هست اینها گل باغ آشنایی
 به امید آنکه شاید تو به چشم من در آیی

۲۷- با توجه به متن زیر از «سعدی» کدام «آرایه بدیع لفظی» و کدام «آرایه بیانی» در این متن بارز است؟ (۰/۵)

- «فراش باد صبا را گفته تا فرش زمردین بگسترده و دایه ابر بهاری را فرموده تا بنات نبات در مهد زمین بپرورد. درختان را به خلعت نوروزی
 قبا سبز ورق در بر گرفته و اطفال شاخ را به قدوم موسم ربیع، کلاه شکوفه بر سر نهاده.»

۲۸- با توجه به متن زیر، یک مورد از «ویژگی‌های فکری» متن را بنویسید. (۰/۵)

- «بدان که شریعت، گفت انبیاست و طریقت، کرد انبیاست و حقیقت، دید انبیاست. سالک باید که اول از علم شریعت آنچه مالابد است،
 بیاموزد و یاد گیرد و آنگاه از عمل طریقت، آنچه مالابد است به جای آورد تا از انوار حقیقت به قدر سعی و کوشش وی روی نماید.»

۲۹- با توجه به شعر زیر از «مولوی» به سؤالات پاسخ دهید. (۱)

- مرده بدم زنده شدم گریه بدم خنده شدم
 دیده سیر است مرا جان دلیر است مرا
 گفت که شیخی و سری پیشرو و راهبری
 گفت که با بال و پری من پر و بالت ندهم
- دولت عشق آمد و من دولت پابنده شدم
 زهره شیر است مرا زهره تابنده شدم
 شیخ نیام پیش نیام امر تو را بنده شدم
 در هوس بال و پرش بی‌پر و پرکنده شدم

الف) دو مورد از ویژگی‌های ادبی این شعر را بنویسید.

ب) دو مورد از ویژگی‌های فکری شعر سبک عراقی که در ابیات بالا مشاهده می‌شود را بیان کنید.

پاسخ تشریحی

علوم و فنون ادبی ۲ [رشته ادبیات و علوم انسانی]

الف) تاریخ ادبیات (۲)

- ۱- (۰/۵) الف) خواجه کرمانی (ب) شاه نعمت الله ولی
 ۲- (۰/۵) الف) تصوف یا عرفان (ب) قطعات اخلاقی
 ۳- (۰/۲۵) گزینه «ب» / تاریخ ادب
 ۴- (۰/۷۵) (۱) ← ب / (۲) ← الف / (۳) ← د

ب) سبک شناسی (۲)

- ۵- (۰/۵) الف) ادبی (ب) زبانی
 ۶- (۰/۷۵) الف) نادرست (ب) درست (ج) درست
 ۷- (۰/۲۵) گزینه «ج» / واقع گرایی
 ۸- (۰/۵)

به علت کشتن یا متواری ساختن علما و فضلا و نابودی کتابخانه‌ها از صحت و اتقان مطالب کاسته شد. به علت نبود استادان بزرگ و از بین رفتن مراکز علمی، تحقیق و تتبع در بین علما و ادیبان تضعیف شد. مدعیان عرفان به درسی کردن عرفان و شرح اصطلاحات و پیچیده جلوه دادن مفاهیم آن پرداختند. (ذکر دو مورد کافی است)

ج) موسیقی شعر (۶)

- ۹- (۱) مصراع اول (۰/۵) | ب یا تا گل | ب رف شا نی | م می در سا | غ رن دا زیم
 مصراع اول (۰/۵) | ف لک را سق | ف بش کا فی | م طر حی | نُو د رن دا زیم

- ۱۰- (۰/۵) الف) کجایی (ب) مستفعلن

- ۱۱- (۰/۵) بیت «ب» (ما به غم خو کرده ایم) / فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن

- ۱۲- (۰/۵) تو دانی (ت دا نی) / که ما را (ک ما را)

۱۳- (۱/۵)

جان	م	جس	آز	بر	خ	بی	دی	گر	ن	تا	مصراع اول (۰/۲۵)
مان	ز	یک	نان	جا	ز	بی	یا	بر	خ	کی	مصراع دوم (۰/۲۵)
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	نشانه‌های هجایی (۰/۵)
	فاعلن				فاعلاتن				فاعلاتن		وزن شعر (۰/۵)

- ۱۴- (۱) الف) مستفعلن (ب) فاعلاتن (ج) مفتعلن (د) مفاعیلن

۱۵- (۱)

الف) مفاعیلن مفاعیلن مفاعی (فعولن) ب) فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن

د) زیبایی‌شناسی (۶)

۱۶- (۰/۵)

آیینۀ آب: آب مانند آیینۀ است در زلالی یا شفافی یا بازتاب تصاویر

۱۷- (۰/۷۵)

تشبیه گسترده / صدا: مشبه / چون: ادات / بوی گل: مشبه‌به / پخش شدن: وجه شبه

۱۸- (۰/۵)

مجاز: عالم / قرینه: سوختن دل که مخصوص مردم عالم است

۱۹- (۱)

الف) میوهٔ غم: تشبیه بلیغ اضافی / درخت: مجاز به علاقۀ شباهت

ب) مجاز: دست / قرینه: باز کردن گره که با انگشت انجام می‌شود

۲۰- (۰/۵)

زمین - برگ - صنوبر - غان (ذکر دو مورد کافی است)

۲۱- (۰/۷۵)

سر - معنای حقیقی: عضو بدن - معنای مجازی: قصد و نیت یا فکر

علاقه یا رابطه: سر محل فکر کردن و قصد و نیت است (محلّیه).

۲۲- (۰/۷۵)

الف) چتر خواهش - نسیم عطش - زنگ باران (ذکر یک مورد کافی است).

ب) فردا مجاز از آینده - شهر مجاز از مردم شهر (ذکر یک مورد کافی است).

۲۳- (۰/۷۵)

۱ ← الف / ۲ ← ج / ۳ ← ب

۲۴- (۰/۵)

گزینۀ «د»

ه) نقد و تحلیل نظم و نثر (۴)

۲۵- (۰/۷۵)

الف) مجاز

ب) استفاده از لغات عربی مانند حزن، طعن و - زیادتر بودن لغات عربی نسبت به سبک خراسانی - ایجاد شبکهٔ معنایی در ابیات - روان

بودن زبان شعر - آمیختگی مختصات زبانی نو و کهن (ذکر دو مورد کافی است)

۲۶- (۱/۲۵)

غم‌گرایی - فراق - شاعر از سختی‌های عشق راضی است - شاعر همیشه منتظر دیدار معشوق است (ذکر یک مورد کافی است)

تشبیه‌ها: باغ آشنایی / اینها (اشک‌های خونین) گل باغ آشنایی هستند / گلستان چشم

عبارت «شب جدایی» را نیز می‌توان به عنوان تشبیه حساب کرد.

۲۷- (۰/۵)

آرایهٔ بدیعی: سجع / آرایهٔ بیانی: تشبیه

۲۸- (۰/۵)

الف) نویسنده در این متن به شکل علمی به بیان مراحل سیر و سلوک می‌پردازد. مطالب عرفانی به صورت درسی بیان شده است. نویسنده

عمل به احکام الهی و بعد از آن عمل به سیرهٔ انبیا را مقدمه‌ای برای حصول دید حقیقی می‌داند. (ذکر یک مورد کافی است).

۲۹- (۱)

الف) استفاده از آرایه‌ها بیانی مانند تشبیه و مجاز و کنایه - استفاده از سجع در شعر - قافیه و ردیف پیچیده‌تر نسبت به سبک خراسانی -

توجه بیشتر به بیان و بدیع نسبت به سبک خراسانی - شعر از نوع غزل عارفانه است و درباری نیست. (ذکر دو مورد کافی است).

ب) ستایش عشق - رواج روحیهٔ عرفانی - آسمانی بودن معشوق - توجه به صفا و پالایش درون (ذکر دو مورد کافی است).